

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРИ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ У ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ**

УДК 378:147:013:61:355-504

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291105>

Василь Гуменюк, доктор педагогічних наук, доцент
кафедри медицини катастроф та військової медицини
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
Віктор Чаплик, кандидат медичних наук, доцент,
завідувач кафедри медицини катастроф та військової медицини
Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького
Ольга Гуменюк, кандидат педагогічних наук, доцент,
проректор з навчальної роботи
Вищого приватного навчального закладу “Львівський медичний університет”

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРИ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ У ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ**

Стаття присвячена особливостям використання інноваційних методів на заняттях з дисциплін кафедри медицини катастроф та військової медицини у процесі навчання надання домедичної допомоги в умовах воєнних дій. Аргументовано, що ключовим елементом втілення у навчальний процес освітніх інновацій є творча особистість викладача. Охарактеризовано інноваційні методи, які використовуються на заняттях під час вивчення дисциплін кафедри медицини катастроф та військової медицини. Підсумовано, що ефективно впровадження інноваційних методів у навчальний процес може значно підвищити якість підготовки майбутніх медичних фахівців та забезпечити їхню готовність діяти в екстремальних ситуаціях.

Ключові слова: інноваційні методи; навчання; домедична допомога; симуляційне навчання; мультимедійні технології; проектні завдання; інтерактивні технології.

Літ. 6.

Vasyl Humeniuk, Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor of the
Catastrophe Medicine and Military Medicine Department,
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
Viktor Chaplyk, Ph.D (Medical Sciences), Associate Professor,
Head of the Catastrophe Medicine and Military Medicine Department,
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
Olha Humeniuk, Ph.D (Pedagogy), Associate Professor,
Vice-Rector for Educational Work of the
Higher Private Educational Institution “Lviv Medical University”

**THE USE OF INNOVATIVE METHODS IN CLASSES FROM THE DISCIPLINES
OF THE DEPARTMENT OF CATASTROPHE MEDICINE AND MILITARY MEDICINE
IN THE PROCESS OF TRAINING FOR THE PROVISION OF PRE-MEDICAL CARE
IN CONDITIONS OF MILITARY OPERATIONS**

The article is devoted to the peculiarities of the use of innovative methods in classes on the disciplines of the department of catastrophe medicine and military medicine in the process of training for the provision of pre-medical care in the conditions of military operations. It is indicated that the use of innovative methods contributes to the development of the modern educational process and is aimed at training qualified specialists in accordance with the requirements of modern world educational standards. It is argued that the key element of the implementation of pedagogical innovations in the educational process is the creative personality of the teacher. It is the teachers who act as a driving force capable of consistent actions aimed at improving and modernizing the professional training of the future medical worker. The innovative methods used in classes during the study of the disciplines of the Department of Catastrophe Medicine and Military Medicine are characterized (simulation training, use of multimedia technologies, implementation of project tasks, use of interactions, etc.). It has been established that simulation training is almost the most effective in the process of training future specialists in the medical field, and its implementation helps to eliminate the confusion and helplessness of students in new situations, increases the adaptive capabilities of a medical specialist in extreme situations. It was determined that multimedia technologies combine powerful educational resources capable of providing an environment for the acquisition and development of key competencies of a future specialist in the field of medicine. It is substantiated that the introduction of various types of project tasks contributes to the formation of the abilities of medical students of higher educational institutions to develop plans for the provision of emergency aid in the conditions of military operations, stimulates collective work, exchange of knowledge and interaction, and can also contribute to a deeper understanding of the material and the development of analytical skills. Attention is focused on the fact that the use of interactive technologies in the training of pre-medical care in the conditions of military operations is extremely important, as it allows to

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

bring the process of training students as close as possible to real situations that medical personnel may encounter on the battlefield. It is concluded that the effective implementation of innovative methods in the educational process requires planning, resources and evaluation of results, and can also significantly improve the quality of training of future medical professionals and ensure their readiness to act in extreme situations.

Keywords: *innovative methods; learning; education; pre-medical assistance; simulation training; multimedia technologies; project tasks; interactive technologies.*

Постановка проблеми. Застосування нововведень в освітньому просторі спрямовується на модернізацію організації навчального процесу, його адаптацію до сучасних реалій соціально-економічних трансформацій, потреб сьогоденного суспільного буття [1, 101].

Упровадження інноваційних методів у процесі розвитку сучасного навчального процесу на підставі застосування інформаційних технологій, методів інтерактивного навчання і нових напрямів роботи студентів медичних ЗВО, а також використання різних форм і підходів спрямовані на підготовку кваліфікованих фахівців відповідно до вимог світових освітніх стандартів сучасності.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Запровадження педагогічних інновацій у процес підготовки майбутніх медичних працівників розглядається сучасними українськими науковцями в аспекті стимулювання пізнавальної активності студентів, формування і розвитку їхніх навичок самостійної навчальної діяльності, вміння орієнтуватися в останніх здобутках сучасної науки та здатності до системного пошуку, опрацювання і використання професійно-ціннісної інформації [1, 101].

Значна кількість праць вітчизняних науковців стосується застосування інноваційних засобів навчання в умовах сьогодення (Є. Гончарова) [1]. Зокрема, досліджувалося використання інноваційних методів навчання в системі підготовки медичних сестер (Г. Кожина) [3], визначалися медико-психологічні аспекти використання симуляційних методів (М. Недоступ) [4], вивчалися напрями впровадження сучасних інноваційних технологій в умовах дистанційного навчання (О. Хміль) [6] та ін. Проте особливості використання інноваційних методів на заняттях з дисциплін кафедри медицини катастроф та військової медицини ще недостатньо визначені.

Мета статті – охарактеризувати особливості використання інноваційних методів на заняттях з дисциплін кафедри медицини катастроф та військової медицини у процесі навчання надання домедичної допомоги в умовах воєнних дій.

Виклад основного матеріалу. Надання домедичної допомоги на полі бою, на догоспітальному етапі є дуже важливим, вона надається у період найбільш важливого часу, щоб усунути наслідки будь-якої бойової травми. У попередніх війнах близько 90 % смертей наступали до моменту потрапляння пораненого до лікувального закладу. Це підкреслює необхідність вчасного надання домедичної

допомоги пораненому на полі бою, під час евакуації і прибуття до місця лікування [2].

Важливим аспектом викладання дисциплін кафедри військової медицини та медицини катастроф є підготовка майбутніх медиків до швидкого й ефективного проведення самопомоги і першої медичної допомоги постраждалим в умовах воєнних дій. Основну увагу потрібно приділити найнебезпечнішим для життя людини ураженням, які вимагають миттєвої реакції для його збереження.

Вивчення дисциплін кафедри медицини катастроф та військової медицини складається з двох частин – теоретичної і практичної підготовки. Теоретична підготовка є основою для проведення практичних занять задля навчання надавати домедичну допомогу в умовах воєнних дій. При цьому головна увага на заняттях звертається на засвоєння студентами практичних навичок. Теоретичний матеріал повинен викладатися тільки в тому обсязі, в якому він необхідний для свідомого виконання практичних прийомів. Теоретичні положення відпрацьовуються в аудиторії із використанням навчальних посібників, плакатів, схем, макетів, відеоматеріалів тощо, а практичні навички – на місцевості з використанням засобів індивідуального медичного оснащення. Під час проведення практичних занять викладачі кафедри медицини катастроф та військової медицини особливу увагу звертають на виконання завдань із надання домедичної допомоги, а відпрацьовування прийомів та навичок вважається доцільним проводити у такій послідовності:

- показ прийому викладачем (10 %);
- виконання прийому студентами за елементами (50 %);
- тренування у виконанні всього прийому до встановленого нормативом часу (40 %) [5, 279–280].

Ключовим елементом втілення у навчальний процес освітніх інновацій завжди залишається творча особистість викладача. Саме педагогічні кадри становлять рушійну силу, здатну на послідовні дії, зорієнтовані на поліпшення й осучаснення професійної підготовки майбутнього медичного працівника. Базисом результативності інноваційної діяльності викладачів медичних ЗВО виступає не лише рівень кваліфікації та досвіду, а й готовність до самовдосконалення, здатність гнучко адаптуватися до поточних умов, адекватне сприйняття необхідності упровадження актуальних нововведень задля подальшої успішної модернізації освітнього процесу [1, 100].

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРИ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ У ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ**

Використання інноваційних методів у навчанні надання домедичної допомоги в умовах воєнних дій є важливим аспектом підготовки медичних фахівців до роботи в екстремальних ситуаціях. Особливо це актуально на кафедрі медицини катастроф та військової медицини. Розглянемо деякі інноваційні методи, які можуть бути використані на заняттях під час вивчення дисциплін кафедри, з-поміж яких:

- симуляційне навчання;
- використання мультимедійних технологій;
- запровадження проєктних завдань;
- застосування інтеракцій.

Симуляційне навчання є чи не найбільш ефективним у процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі. Використання медичних манекенів, віртуальних симуляцій і комп'ютерних програм дає змогу студентам практикувати надання домедичної допомоги в умовах воєнних конфліктів. Симуляції можуть поєднувати сценарії з вибухами, пораненнями від вогнепальної зброї тощо.

На заняттях кафедри медицини катастроф та військової медицини викладачі активно використовують широкий набір симуляторів від простих фізичних моделей анатомічних структур (наприклад, набір моделей імітації ран та ушкоджень, модель кісток тазу або тренажери для відпрацювання окремих умінь) до складних пристроїв і манекенів з високою механічною реальністю і комп'ютерним управлінням. Таким чином, використання симуляційних методів у процесі навчання надання домедичної допомоги в умовах воєнних дій сприяє усуненню розгубленості і безпорадності студентів, підвищує адаптаційні можливості майбутнього працівника поліції в екстремальних ситуаціях [4, 18].

Процес навчання у будь-якому сучасному ЗВО, зокрема й медичному, не обходиться без використання мультимедійних технологій. Адже вони поєднують у собі потужні освітні ресурси, спроможні забезпечити середовище для комплектування й розвитку ключових компетентностей майбутнього фахівця галузі медицини, до яких належать насамперед інформаційна й комунікативна. Мультимедійні й телекомунікаційні методи дають можливість запроваджувати принципово нові способи організації навчального процесу в системі медичної освіти. Впровадження в процес навчання мультимедійних технологій має дві мети, а саме: спростити засвоєння й полегшити процес запам'ятовування великих обсягів навчального матеріалу. Тобто, що більше органів чуття беруть участь у сприйнятті будь-якого навчального матеріалу, то простіше, швидше й надійніше цей матеріал збережеться у механічній пам'яті здобувача вищої медичної освіти, а потім набагато легше відтвориться в ній [6, 307].

Використання спеціалізованих онлайн-платформ для навчання може надати студентам доступ до актуальної інформації, відеоматеріалів, інтерактивних

завдань і тестів, а перегляд відеороликів, анімацій та інших мультимедійних матеріалів допоможе наочно пояснити різні аспекти надання допомоги в умовах військових конфліктів.

Запровадження групових чи персональних проєктних завдань сприяє формуванню вмій студентів розробляти плани надання допомоги в умовах воєнних дій, стимулює колективну роботу, обмін знаннями та взаємодію, а також може сприяти глибшому розумінню матеріалу і розвитку аналітичних навичок.

Важливим аспектом набуття практичних навичок майбутніх фахівців медицини є робота в парах та групах. Перша дає можливість студентам-медикам за певний чітко окреслений час подумати, обмінятися ідеями з партнером і лише потім озвучувати свої думки перед аудиторією. А роботу в групах варто використовувати для розв'язання складних проблем, що потребують колективного розуму. При використанні цього методу у процесі навчання надання домедичної допомоги в умовах воєнних дій викладач кафедри військової медицини та медицини катастроф повинен провести чіткий інструктаж стосовно процедури і завдань групової діяльності й розподілу ролей [4, 18].

Застосування інтеракцій у навчанні домедичної допомоги в умовах воєнних дій є надзвичайно важливим, оскільки уможливує максимально наблизити процес підготовки до реальних ситуацій, з якими медичний персонал може зіткнутися на полі бою. Мета цього підходу – навчити студентів медичних ЗВО реагувати на надзвичайні ситуації, зберігати життя та зменшити страждання поранених в умовах воєнного конфлікту, а дотримання інструкцій і співпраця допоможе у досягненні цієї мети.

Вивчення реальних або умовних кейсів, пов'язаних з воєнними конфліктами, дає змогу студентам розглянути різні сценарії виконання професійних дій, аналізувати їх та приймати обґрунтовані рішення.

Для активізації формування необхідних професійних умінь і навичок у майбутніх фахівців медичної галузі викладачі під час практичних занять активно використовують ігрові технології. У групах студентів відпрацьовуються необхідні професійні вміння і навички за прописаним сценарієм рольової гри, в якій основою є відповідна клінічна ситуація. Так, студенти вчать самостійно ставити діагноз і розробляти алгоритм надання невідкладної медичної допомоги.

Інтерактивні технології навчання сприяють інтелектуальному розвитку майбутніх фахівців медицини, що посилює пізнавальний інтерес студента-медика до навчальної діяльності, спонукає до розвитку клінічного мислення, формує навички постановки актуальних питань і знаходження аргументованих відповідей, пошуку нових знань, вчить самостійній роботі медичного персоналу та роботі медиків різ-

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІН КАФЕДРИ МЕДИЦИНИ КАТАСТРОФ ТА ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

них кваліфікацій і спеціальностей у команді. Інтеграції допомагають імітувати реальність, приймати правильні практичні рішення у складних клінічних ситуаціях.

Для організації такого навчання важливо створити реалістичні симуляційні сценарії, які відображають реальні умови на передовій. Це може відображати сценарії неочікуваних вибухів, стрілянини, транспортних нещасних випадків тощо. Важливо аналізувати й обговорювати кожну змодельовану симуляційну ситуацію, виявляти сильні та слабкі сторони, а також пропонувати ефективні шляхи для її вирішення. Рольові ігри, під час яких учасники навчального процесу виконують різні ролі, дають змогу студентам зануритися у ситуацію та відповідно реагувати функціонально для її оптимального вирішення. Проведення рольових ігор, де одні студенти виступають у ролі поранених, а інші – лікарів і медичних рятувальників, сприятиме систематичній апробації доцільних дій у наданні домедичної допомоги в умовах воєнних дій, формуванню навичок взаємодії та комунікації у стресових ситуаціях, виробленню власного алгоритму професійної діяльності у нових умовах тощо.

Висновки. Впровадження інноваційних методів на заняттях з дисциплін кафедри медицини катастроф та військової медицини для навчання студентів надавати домедичну допомогу в умовах воєнних дій може значно поліпшити якість підготовки майбутніх медичних фахівців та забезпечити їхню готовність діяти в екстремальних ситуаціях. Важливо пам'ятати, що ефективне впровадження інноваційних методів у навчальний процес вимагає його планування, ресурсне навчально-методичне забезпечення і оцінювання результатів професійної підготовки майбутніх фахівців медицини в нових умовах. Також важливо забезпечити баланс між теоретичним навчанням студентів-медиків і формуванням у них практичних навичок, щоб студенти мали змогу доречно й ефективно застосовувати фахові знання у нових реальних умовах. Різноманітні інноваційні методи можуть ефективно впроваджуватися на заняттях у процесі вивчення дисциплін кафедри медицини катастроф і військової медицини, сприяючи більш поглибленому розумінню матеріалу та готовності студентів до роботи в умовах воєнних конфліктів. Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у розробці зразків ситуативних завдань, які відображають сучасні умови надання домедичної допомоги в умовах воєнних дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончарова С., Беляєва О. Застосування інноваційних засобів навчання в умовах сьогодення. *Молодь і ринок*. 2021. № 7–8 (193–194). С. 99–103.
2. Загальні принципи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій. Призначення, склад та правила використання аптечки медичної загальновійськової інди-

видуальної. URL: <https://sprotyvg7.com.ua/lesson/zagalni-principi-domedichnoi-dopomogi-v-umovax-bojovix-dij>.

3. Кожина Г.М., Стрельникова І.М., Самардакова Г.О., Гайчук Л.М., Терешина І.Ф. Використання інноваційних методів навчання в системі підготовки медичних сестер на кафедрі психіатрії, наркології та медичної психології ХНМУ. *Впровадження інноваційних технологій організації навчального процесу у ХНМУ – провідний шлях підвищення якості вищої медичної освіти* : матеріали ЛІІ навчально-методичної конференції ХНМУ (Харків, 30 січня 2019 р.). Харків : ХНМУ, 2019. Вип. 10. С. 49–52.

4. Недоступ М.Ф. Медико-психологічні аспекти використання симуляційних методів при вивченні домедичної допомоги. *Екстрена медична допомога в умовах війни (освіта, інновації, досвід)* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Суми, 4 квітня 2023 року). Суми : Сумський державний університет, 2023. С. 18.

5. Ступак Д. Методологічні підходи до організації підготовки курсантів по наданню самопомоги у структурі дисципліни “Безпека життєдіяльності”. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 6 (80). С. 273–284.

6. Хміль О.В., Каськова Л.Ф., Хміль Д.О. Новікова С.Ч., Янко Н.В. Напрями впровадження сучасних інноваційних технологій в умовах дистанційного навчання. *Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки* : матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю (Полтава, 24 березня 2022 р.). Полтава : ТОВ “АСМІ”, 2022. С. 306–307.

REFERENCES

1. Honcharova, Ye. & Belyaeva, O. (2021). Zastosuvannya innovatsiynykh zasobiv navchannya v umovakh syohodennya [Application of innovative means of learning in today's conditions]. *Youth and market*. No. 7–8 (193–194). pp. 99–103. [in Ukrainian].
2. Zahalni pryntsypy nadannya domedychnoyi dopomohy v umovakh boyovykh diy. Pryznachennia, sklad ta pravyla vykorystannia aptechky medychnoi zahalnoviiskovoi individualnoi [General principles of providing first aid in combat conditions. Purpose, composition and rules of use of the combined military individual medical first aid kit]. Available at: <https://sprotyvg7.com.ua/lesson/zagalni-principi-domedichnoi-dopomogi-v-umovax-bojovix-dij>. [in Ukrainian].
3. Kozhyna, H.M., Strelnikova, I.M., Samardakova, H.O., Haychuk, L.M. & Teryoshyna, I.F. (2019). Vykorystannya innovatsiynykh metodiv navchannya v systemi pidgotovky medychnykh sester na kafedri psykhiiatriyi, narkolohiyi ta medychnoyi psykholohiyi KHNMU [The use of innovative teaching methods in the system of training nurses at the Department of Psychiatry, Narcology, and Medical Psychology of KhNMU]. *The introduction of innovative technologies for the organization of the educational process at KhNMU is the leading way to improve the quality of higher medical education: materials of the 3rd educational and methodical conference of KhNMU (Kharkiv, January 30, 2019)*. Kharkiv, Issue 10. pp. 49–52. [in Ukrainian].
4. Nedostup, M.F. (2023). Medyko-psykhologichni aspekty vykorystannya symulyatsiynykh metodiv pry vyvchenni domedychnoyi dopomohy [Medical and psychological aspects of the use of simulation methods in the study of pre-medical care]. *Emergency medical care in conditions of war (education, innovations, experience): materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference (Sumy, April 4, 2023)*. Sumy: Sumy State University, p. 18. [in Ukrainian].

5. Stupak, D. (2018). Metodolohichni pidkhody do orhanizatsiyi pidhotovky kursantiv po nadannyu samodopomohy u strukturi dystsypliny "Bezpeka zhyttyediyalnosti" [Methodological approaches to the organization of training cadets to provide self-help in the structure of the discipline "Safety of Life activity"]. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 6 (80). pp. 273–284. [in Ukrainian].

6. Khmil, O.V., Kaskova, L.F., Khmil, D.O. Novikova, S.Ch. & Yanko, N.V. (2022). Napryamy vprovadzhennya

suchasnykh innovatsiynykh tekhnolohiy v umovakh dystantsiynoho navchannya [Directions of implementation of modern innovative technologies in the conditions of distance study]. *Modern trends in the development of medical education: prospects and achievements: materials of the educational and scientific conference with international participation* (Poltava, March 24, 2022.). Poltava, pp. 306–307. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 11.09.2023

УДК 376.064.1.091.2-056.26

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291076>

Олена Варецька, доктор педагогічних наук, професор,
проректор з науково-методичної роботи,
професор кафедри початкової освіти
Комунального закладу "Запорізький обласний інститут
підсудипломної педагогічної освіти" Запорізької обласної ради

ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ: СПІВПРАЦЯ З БАТЬКАМИ

Розглянуто питання співпраці з батьками дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання. На підставі аналізу наукових, науково-методичних праць вітчизняних та зарубіжних фахівців, виявлено, що питання співпраці закладу освіти і батьків в умовах інклюзії вивчене недостатньо, хоча Україна значно просунулася у питаннях інклюзивного навчання. З'ясовано, що у контексті сучасних підходів до надання освіти дітям з особливими освітніми потребами основоположною є суспільно-соціальна модель "включення". Окреслено особливу роль батьків у навчанні учнів з особливими освітніми потребами, у запровадженні партнерства, співпраці на рівні "батьки – педагоги – діти", яке має ґрунтуватися на новому змісті корекційно-розвиткової діяльності педагогів. Розглянуто принципи, на яких ґрунтується робота педагогів, психологів із родинами дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання, етапи співпраці педагогів і батьків, найбільш ефективні форми організації спільної роботи, зокрема школи "Бути батьками" (з досвіду Запорізької області).

Ключові слова: інклюзивне навчання; взаємодія; співпраця на рівні "батьки – педагоги – діти"; діти з особливими освітніми потребами; школа "Бути батьками".

Лім. 17.

Olena Varetska, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor,
Vice-rector of Scientific and Methodological Work,
Professor, Chair of the Primary Education Department,
Municipal Institution "Zaporizhzhia Regional Institute of Continuing Pedagogical Education"
Zaporizhzhia Regional Council

INCLUSIVE EDUCATION: COLLABORATION WITH PARENTS

Based on the analysis of scientific, scientific and methodological works of domestic and foreign specialists, it was found that the issue of cooperation between the educational institution and parents in terms of inclusion has not been sufficiently resolved, although Ukraine has made significant progress in the organization of inclusive education.

It was found that in the context of modern approaches to providing education to children with special educational needs, the socio-social model of "inclusion" is fundamental.

The special role of parents in the education of students with special educational needs, in the introduction of partnership, cooperation at the level of "parents – teachers – children", which should be based on the new content of corrective and developmental activities of teachers, is outlined.

The principles on which the work of teachers and psychologists with families of children with special educational needs in the conditions of inclusive education is based, three stages of cooperation between teachers and parents, the most effective forms of organizing joint work, in particular the school "Being parents" (based on the experience of the Zaporizhzhia region) are considered.

Presented by: the organizational-structural model of social partnership, which coordinated the efforts of all-inclusive resource centers of the city of Zaporizhzhia, districts, territorial communities and preschools, general secondary, extra-curricular education institutions of the Zaporizhzhia region; the main provisions of the Memorandum on cooperation between the Zaporizhzhia Regional State Administration, Municipal institution "Zaporizhzhia Regional Institute of Postgraduate Pedagogical Education" of the Zaporizhzhia Regional Council and the public organization Zaporizhzhia Regional Organization "Autism. Conscious parenthood"; the paper presents the theses of the Regulations about the school "Being parents" and